

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים
דברים
קח אחריות על מעשיך!

יצא לאור בתאריך:
ב' מנחם אב תשס"ז

פרשה:
דברים

כותרת:
קח אחריות על מעשיך!

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

דברים

קח אחריות על מעשיך!

פרשת דברים

קח אחריות על מעשיך!

כאשר שוחרי השלום רוצים להסביר את הסיבה שיש טרור בעולם, הם מרבים לטעון שאין זה כל-כך אשמתם של הצעירים שהופכים לטרוריסטים, אלא המצב מביא אותם לכך, שכן הם גודלים במצוקה ועובדה זו מתבטאת בטרור. כאשר נטפל ונתמקד בסיבה – טוענים הם – פני הדברים ייראו אחרת והעולם ייהפך טוב יותר.

זו טענה שנשמעת פעמים רבות גם כאשר אדם מסוים רוצח מישהו וכדו', מנסים להסביר שאדם זה עבר ילדות קשה וכו'. מעניין אפוא לראות את גישתה של היהדות לטענה זו.

השבוע אנו מתחילים לקרוא את חומש דברים שנקרא גם "משנה תורה", היות שכאן משה רבינו חוזר על מה שאירע והתרחש לעם ישראל במשך ארבעים שנה.

הסיפור הראשון שהוא מזכיר בפרשה, הוא פרשת המרגלים אותו הוא מספר באריכות. ושואלים המפרשים (האברבנאל ועוד), מדוע בחר משה להתחיל דוקא מחטא המרגלים ואילו את חטא העגל הוא מזכיר רק בפרשת עקב, לכאורה סדר הדברים היה הפוך: קודם עם ישראל חטא בעגל שזה אירע ארבעים יום לאחר מתן תורה, לאחמ"כ היה יום הכיפורים ובנו את המשכן בר"ח ניסן לכפר על חטא העגל, ורק בתשעה באב שלאחר-מכן התרחש חטא המרגלים – למעלה משנה לאחר חטא העגל. מדוע אם כן משה רבינו מזכיר את חטא המרגלים מיד בפתחת ספר דברים כאילו שזה היה החטא הראשון!?

***

כשאנו קוראים בספר דברים את סיפור המרגלים, אנו מגלים סיפור חדש. משה רבינו מתחיל "ותקרבוני אלי כולכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ", משה אומר שהם היו אלה שהציעו לשלוח את המרגלים. לעומת זאת בפרשת שלח כתוב "וידבר ה' אל משה שלח לך מרגלים", שהיה זה ציווי של הקב"ה! זהו שינוי משמעותי מאד, וכמו כן אנו מוצאים עוד אי אלו שינויים בין הפרשיות המתארות את סיפור המרגלים.

פרייקט בחסות "משרד השלוחים"

יצא לאור בתאריך: ב' מנחם אב תשס"ז
הדברים על אחריות הכותב בלבד

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

דברים

קח אחריות על מעשיך!

אולם ישנו עוד שינוי בולט מאד בין שתי הפרשיות הללו; כשמשה מספר מה שהתרחש כאשר המרגלים חזרו – "וישיבו אותנו דבר ויאמרו טובה הארץ", משה רבינו אומר שהמרגלים חזרו ואמרו שהארץ טובה, ותו לא. ואילו בפרשת שלח אנו קוראים שהם אמרו הרבה יותר מזה, אמנם הם הפליגו בשבחה של הארץ, הם אכן אמרו שזוהי ארץ "זבת חלב ודבש", אבל הם המשיכו וטענו "אפס כי עז העם" ושוב "והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו", ומכל זה אין זכר בכתובים בחומש דברים, משה רק אומר שהמרגלים אמרו "טובה הארץ!" הייתכן?!

רש"י אכן מתרץ ואומר "מי הם שאמרו בטובתה יהושע וכלב". אבל בפשטות הכתובים דבר זה לגמרי אינו מובן, מדוע משה רבינו לא מזכיר בכלל מה שהמרגלים אמרו, אלא אומר דבר אחר לגמרי "ולא אביתם לעלות ... אנה אנחנו עולים אחינו המסו את לבבנו", משה מאשים את בני"ש שהם לא רצו לעלות, אבל אין מילה אחת רעה על המרגלים ועל העונש שלהם! מדוע?

ישנם שמבארים שכוונתו של משה רבינו לא היתה לספר בחומש דברים את ההיסטוריה של דור המדבר, אלא שחמישה שבועות קודם פטירתו ביקש משה להשמיע באזני העם "דברי כיבושין", דברי מוסר והתעוררות. רצונו היה להדגיש ולהטעים להם היכן הם טעו וכיצד ניתן לתקן ולעשות אחרת על-מנת שהדבר לא יחזור על עצמו שוב. לפיכך אין משה מתחיל בסדר הכרונולוגי של המאורעות וההתרחשויות, אלא פותח לפי מה שהוא מוצא לנכון להדגיש, ולכן התחיל דוקא עם סיפור המרגלים, מחמת החשיבות המוסרית של הסיפור.

משה פותח אפוא עם סיפור המרגלים ואומר לבני"י, אמנם רשמית הקב"ה היה זה שצוה לשלוח מרגלים לתור את הארץ, אולם כאן הוא מגלה להם שהיוזמה לשלוח מרגלים באה מבני ישראל "ותקרבו אלי כולכם" ולא מהקב"ה, ולכן אל לכם לנסות 'להאשים' את הקב"ה בסיפור של המרגלים שכן אתם דחפתם ותבעתם את שליחת המרגלים... וכשראה הקב"ה שאתם מעוניינים בכך אז "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו", הקב"ה ציפה שתאמינו ותבטחו בו לאחר כל הניסים והנפלאות שהוא עשה לעיניכם בארץ מצרים, אבל אי אפשר להכריח אנשים להאמין, ולכן אם רצונכם במרגלים – שיהיה לכם לבריאיות... אך אל לכם להתמס ולומר כי הקב"ה ציוה אתכם, אלא היה זה רצונכם שלכם.

פרויקט בחסות "משרד השלוחים"

יצא לאור בתאריך: ב' מנחם אב תשס"ז
הדברים על אחריות הכותב בלבד

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

דברים

קח אחריות על מעשיך!

ומשה רבינו מתקדם שלב נוסף: הן אמת שהמרגלים חזרו עם דו"ח פסימי על הארץ, ועשרה מהם אמרו שלא ניתן לכבוש את הארץ, אולם משה רבינו לא מאשים את המרגלים שאמרו זאת, אלא אומר כלפי העם "ולא אביתם לעלות", בחרתם לשמוע בקול המרגלים ולא רציתם לעלות אל הארץ. אמנם נכון שהמרגלים אמרו זאת, אבל בסופו של דבר לאדם ניתנת בחירה חופשית ודבר זה כרוך בהחלטתו האישית והוא נושא באחריות של החלטתו. כלומר, משה טוען כלפי בני ישראל: אל לכם להאשים את הקב"ה, וכן אין להאשים את המרגלים שהיו גדולי הדור, אלא תקחו אחריות על עצמכם ועל החלטתכם, שכן בסופו של דבר אתם **בחרתם** להתנהג כך, ואתם האשמים היחידים...

מאז השואה האיומה ועד עצם היום הזה אנו שומעים את הטענה הזאת מכל מיני נאצים למיניהם בשעה שרוצים להעניש אותם על פשעי המלחמה שלהם, הם טוענים "אני רק צייתתי לפקודות שהוטלו עלי" ו"זאת לא אשמת"..." משה רבינו בא ומלמד אותנו שאדם צריך לקחת אחריות על החלטותיו ועל מעשיו ואסור לו להסתתר מאחורי תירוצים. במדה שבחרת לעשות את זה הנך נושא באחריות המלאה ובכל ההשלכות של הדבר. במדה שמדובר בפקודה לא מוסרית – עליך לסרב פקודה, כי ביום הדין התירוץ הזה לא יעמוד לך.

בני ישראל בדור המדבר לא היו הראשונים שניסו להאשים מישהו אחר בעבירה שלהם. כבר משחר ההיסטוריה אדם וחוה ניסו את התירוץ הזה שעה שהקב"ה פנה אל אדם ושאל אותו "המין העץ הזה אשר צויתך לבלתי אכל ממנו אכלת", ואדם הראשון, יציר כפיו של הקב"ה, משיב: "האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל", הוא מאשים את אשתו. וחוה מעבירה את האשמה הלאה "הנחש השיאני ואוכל". אבל הקב"ה לא קיבל את זה, "ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך", שכן בסופו של דבר זה היה נתון להחלטתו ולבחירתו, והם בחרו לאכול מעץ הדעת ועליהם לשאת באחריות.

מהי ההוראה מכל זה בעבורינו?

מרובה מידה טובה וכו', פעמים רבות אנשים פונים אלי ואומרים שהעובדה שהם עושים קידוש בשבת נזקפת לזכותי, והעובדה שהם מניחים תפילין היא בגלל שאני עוררתי אותם לזה, והאמת היא שאני יכול לעורר ולדבר בלי סוף, אבל אין באפשרותי להכריח אותך לבצע משהו, כי בסופו של

פרייקט בחסות "משרד השלוחים"

יצא לאור בתאריך: ב' מנחם אב תשס"ז
הדברים על אחריות הכותב בלבד

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

דברים

קח אחריות על מעשיך!

דבר אתה בוחר לעשות את המצווה הזאת וא"כ הקרדיט מגיע לך ולא לאף אחד אחר. מכל שכן וקל וחומר שכאשר אדם עושה מעשה רע, גם אם מישהו אחר עודד אותו לזה, כיון שהוא בחר לעשות זאת – הרי זה על אחריותו, עאכו"כ כאשר אדם בוחר לעשות מצוה, גם בעידודו של זולתו, הקב"ה מעניק לו את מלוא הקרדיט והשכר, כי הוא בחר לעשות זאת ואכן עשה מצוה זו בפועל ממש.